

ישוכה ק"ו (כפר)

הפד: דוד הכהן

היו"ר אגרנט:

ד. כהן:

היו"ר אגרנט:

ד. הכהן:

אתה נסמך נתן זרע לומר את האמת?

כן.

הפרוה היא סודית והדיון הוא סודי.

טתי אתה היית יו"ר ועדת חוץ ובטחון?

אני הייתי יו"ר אני חושב בסוף 62

(אבל אני צריך עוד לבדוק את זה)

יו"ר ועדה חוץ ובטחון עד שסיימתי בכנסת, סוף 69, או 62, או 63,

אני צריך לבדוק את זה.

זה היה כ-65.

ח. לסקוב:

חוכל לומר לנו, מה שאמה התכוונת להעיד כאן.

היו"ר אגרנט:

אני רוצה לומר לכך כך, אין לי בטחון, אם זה

ד. הכהן:

בסמכות הקירחטס, אבל, באיזה מידה גם הכנסת

מעורבת בזה. באיזה מידה הכנסת, שהיא המפקחת על משרדי הממשלה ועל

פעולותיהם, האם היא נוגעת בזה שקרוי כרחוב "מחדל" או לא?

אם כן יש ל הרגשה שכן, אבל אינני יודע אם זה הסמכותה, מה הם בכלל

החובות של הכנסת כמפקחת על הממשלה.

אם תרשו לי אני אחן לכם דוגמא מנסיוני

אני, לאו-דוקא כשטח זה.

לכאל, אם הממשלה, לא נבגר כך - אם לפתע

פתאום כשהו מתעורר בציבור, הוא מתעורר מפני שאו מבקר המדינה מביא את

זה לידיעה הציבור, או שבודלף מהו כרחוב ואז מתעוררת שאלה ששמה

"אוטוקרס", "ורד", "נתיבי נפט", וכך הלאה ומתחילה אגירה של "מחדל".

אבל יש לפעמים שהדבר ל מניע לומר מקובל, ואני רוצה לתת לכם

דוגמא.

אני הייתי בתקופה מסוימת אגליך

ישיבה ק"ג (בקר)

העד: דוד הכהן

ד. הכהן:

בכורמה. נסעתי עם הנחיות מסוימות שקשורות בעיקר: תדאג שיהיו לנו יחסים עם הודו. ואני לאחר ישיבה קצרה הובבר לי, שראשית כל זה לא ניתן; שנית, הודו לא השובה כאסיה ולא מעניינת גם בשבילנו והחשיבות זה כסין. ואני התחלתי להפגיש את משרד החוץ ואת ראש הממשלה שהיה גם שר החוץ, משה שרת, שיש לזה חשיבות בלתי רגילה, וזה הרגע. אבל אני לא הדלפתי את זה. מולי עמד משהו מהצד שהתנגד לזה. אני שגריר במקום נידח ששמו ראנגון. והוא שגריר ששמו אבא אבן בואשינגטון, ועל ידו יושבים שני שושביניס. אחד זה ראובן שילוח והשני סדי קולק, מאחריהם 6 מיליון יהודים, מאחריהם 200 מיליון אמריקאים, והם כולם לא אוהבים את סין. וכמוכן נניח ידם היתה על העליונה.

אחה מדבר על הודו או סין?

היו"ר אגרנט:

אני מדבר על סין. אני לא רוצה להרחיב

ד. הכהן:

מדוע הודו לא. לא חשוב. אבל הודו לא ניתן.

הודו היתה מעורכת עם פאקיסטן ומוסלמים ורצתה גם לזכות בתמיכת המדינות הערכיות באו"ם, לכך שיחקה תפקיד שעד היום לא ברור. אבל זה לא חשוב. ישנן עוד סיבות מדוע הודו לא אהובה כאסיה, אינני רוצה להכנס לזה. והנה ידו של ואשינגטון, של השגריר שם היתה עדיפה על השפעתה. אבל לו ראש הממשלה ושר החוץ משה שרת, היה מביא את העניין הזה, ביוזמתו, זה לא הודלף זה שאני תובע את שלי. תסלחו אם אני אומר כך - אם מזכיר ראשו בשגרירות בואשינגטון מצלצל לעוזרו של סיסקו, על משהו הנוגע נניח לשבויים בדמשק, ואפילו אינו אזפרדיב, הוא צלצל לו בטלפון, זה כהפרסם בעתון פה. ואם איש יחירי מישראל; כתפקיד מדיני-ציבורי יושב בשיחה עם צ'ון אן-לאי, ראש ממשלת סין, זה מחתרת, זה בשום עתון לא פורסם. זה חס וחלילה לא הודיעו על זה. ואני לא מדליף על זה. אבל, לו ראש הממשלה ושר החוץ

ישיבה ק"ג (בקר)

הער: דוד הכהן

ד. הכהן:

כיוזמתו, היה בא לוועדת החוץ והבטחון ואומר: אני רוצה לספר לכם משהו - והיה בא עם תיק ואומר - יש שאלה כזאת וכזאת, השגריר שלנו בסיין, שומר יחסים טובים מאד עם השגריר הסיני. השגריר הסיני הוא ידידי אישי של צ'ו-אן-לאי, צ'ו-אן-לאי ביקש לראות אתיאותו, יש מצב כזה וכזה, יש תנאים מסויימים בגלל זה שאנחנו לא הכרנו בסדוויאן, אבל הכרנו בסיין, כל המדינות הערביות לא הכירו בספן, הם הכירו רק בשאגאאאא בטיוואן, הם לא רוצים להיות תלויים רק ברוסיה, הם רואים וחושבים, שאנחנו עלולים לקרב אותם לאמריקה, על כל פנים, הם רוצים בזה. הוא כותב לי, הוא מפגיש אותי כמכתבים, זה אמנם לא לרצונם של האמריקאים, אבל גם זה לא נכון, אבל זה לא חשוב. אני מספר את זה כפרט. ואז יתכן שמישהו בוועדת חוץ ובטחון היה חושב, או היה בא עם תיק, מקריא את ה"דיספצ'ן" שלי, יתכן שמישהו שם היה מתעורר ואומר: רגע אחד, תביא את דוד הכהן הנה, אנחנו מכירים אותו, תביא את אבא-אבן, יהיה פה עימות ביניהם. אולי אנחנו נחליט לא לתת לו הוראות כאלה - שחט וחלילה אל תסכים בשום פנים ואופן שצריכים להיות יחסים דיפלומטיים בינינו ובינם. תהיה אדיב, אבל שום דבר לא יותר מזה. כפי שאנני שקבלתי הוראות כאלה. יתכן שזה היה, אבל זה לא קרה. בוועדת חוץ ובטחון, לא ידע איש מזה. כאשר אני באתי אחר כך ופרסמתי ספר ופרסמתי זאת כ"יומן בורמה", אומר לי זיאמה ארן - "לויידעתי, אבל אף אחד לא אמר לי את זה". מה שם דוד הכהן מבלבל לנו את הראש, עם סיין, איפה זה סיין, אני לא ראיתי אף סיני אחד, פה יש לנו אמריקה וכן הלאה. אם כן, זה מתדל רחיני שהממשלה לא דואגת, היא חייבת לדוות. אבל היא לא דיווחה על כך. אבל זה הודלף, אבל זה לא הודלף.

עכשיו ככה - אני הייתי חבר ועדת חוץ ובטחון כל זמן הייתי חבר כנסת

ישיבה ק"ג (בקר)

העד: דוד הכהן

ד. הכהן:

ואני כתבתי לכם כמדומני. אני כרגע מסויים ראייתי: מה אנחנו יודעים על בסחון? יש 19 חברים בוועדה חוץ ובסחון, אני שומע שעכשיו יש 23, הסאובים לדבר. הרבה אנשים אז מדברים. מה אנחנו ידענו על בסחון? - היה בא בן-גוריון, אתר כך אשכול, מספר על דברים, אם קורה משהו מיוחד, איזו התנפלות, או הפגזה, או פאתח באיזה ישוב מוסרים דו"ח על זה. אבל מה נעשה בבסחון? מי יודע על זה? אנחנו מבקרים בתעשייה בלוד, בתעשייה האזרית, ובאיזה בח"ר כחע"ש, באיזה פיקוד אוכלים ארוחת צהריים, גואמים גאום קטן, והולכים מביתן לביתן בתעשייה, אבל זה לא בקורת. שוב-פעם אינני יודע מה הם הרקסטים שצריכים להיות בכנסת, אם זה נקבע בחוק או שזה נקבע בנוהל? אבל אני חשבתי, יבנוהל אפשר לקבוע.

המשך דבריו רשמה ט.ק.

ד. הכהן:

אני מודה, אמרתי לכם משה שקשה לי להביא אותו לעדות, אבל אני זוכר את השיחה הזאת יפה מאד - אמרתי לארגוב; שהיה איש שקול וטוב, הוא היה היושב ראש: אנחנו בבטחון לא יודעים שום דבר. אמרתי לו: חשמע, שמעון פרס גנרל? שמעון פרס יודע לנסוע לפאריס לעשות חוזה עם דאסו על קניית מיסטריום? גם אני יודע. לעשות חוזה עם דאסו גם אני יודע. גם אני צ'רמן אוף בורד באיזה מקום. יש לי 25 בתי חרושת. וולקן ונשק ומה שאתם רוצים. צריך לבנות עוד חנוך ב"נשר". יש שם מנהדסים ומנהלים. או זכוכית, קודם היו עושים זכוכית בשיטה מסויימת ועכשיו אומרים שצריך לעשות בשיטה אחרת, באים המנהדסים ואומרים שצריך לעשות בשיטה אחרת, כאשר יש גלים. זה מיליון וחצי השקעה. אני צ'רמן, ויושב הלל דן ויש לנו יעצים טכניים. אני לא מהנדס ואני לא יודע לעשות זכוכית, אבל זה עובר מסננת מסויימת: חכה רגע. בינתיים קונים גם את הזכוכים עם הגלים. אבל מה, אתה מפחד אתה חושב שנוכל לעשות יצוא? אולי נוכל לעשות יצוא, אולי אם תהיה יותר טובה נוכל לייצא. אפה נשיב את המיליון וחצי? ככל זאת אני קובע בזה מפלג שאני אהיה אקספרט. זה תפקידי בתור מנהל של 25 חברות. וודאי שאני לא מנהל 25 בתי חרושת. אבל יש לי סמכות בביקורת. אני אחראי אחר כך אם זה לא יילך, אם העניין לא יצליח.

פה - שום דבר. אני אומר: רגע אחד, מי אומר שאני לא יכול לנסוע לפאריס ולבדוק את החוזה עם דאסו? ואנחנו לא מבקרים. לא מפני שאני רוצה לנסוע לפאריס. אבל נתתי זאת בתור דוגמא. אביא את אחר כך דוגמא אחרת שלאחר המלחמה.

פתאום במקרה אני שומע איזה דבר, אני חושב: הנה, אני יודעתי על זה? תיכף אומר על כך. ארגוב אומר לי: דוד, אה... אני אומר: צריך לחלק לשתי ועדות. והראיה, באמריקה יש "ארם סרביסס קומיטי" ו"פוריין רילישנס קומיטי".

היו"ר אגרנט: מי אמר את זה?

ט. הכהן:

אני אמרתי לחברי שהיה אז יושב-ראש הועדה.

הוא אמר: דוד, אני חושב שאתה צודק, אנחנו

לא יודעים שום דבר, זה ששחי מאד, וסומכים, וכמוכן, פה אישיותו של בן-גוריון
וחמיד רמטכ"ל שמעריכים ומכבדים אותו. הוא בא, הוא מספר, אבל...

אני מודה בפניכם, אמנם אני כתבתי לכם כמדומני

על טעמים פוליטיים, אבל אתם ועדה מאד מכובדת ואני מעריך ואומר את השיחה: הוא

אומר: דוד, אתה צודק, אבל אין די חברים בכנסת. מה יש? יש חשע ועדות, תחינה

עשר ועדות, ומי אומר שצריכים להיות 19 חברי ועדה? יהיו 12-14 חברים, פחות

יפספסו. הוא אומר: אתה מבין, יש חשע ועדות, ארבע-חמש אנחנו יושבי ראש שלהם.

שתי ועדות חשובות זה ועדה כספים וועדת החוץ והבטחון, ששתיהן בידי חברי המפלגה

שלנו, אם תהיה עוד ועדה אחת אאא, תהיה לבטחון, וחוף וכספים, "חרות" ידרשו גם כן

יושב-ראש. אמרתי לו: זה שיקול מפלגתי. בשיחה אמרתי לו: יש לנו שלושה חברים

מחרות. לנדאו - לא, בן-אליעזר - אולי, יעקוב מרידור - מצויין, שקול בוועדה,

מבין בעניינים צבאיים, הפה מפקד של אצ"ל. יש לו חוש טוב מאד לתפישה מסחרית. משרד

בטחון זה גם הרבה מאד ענייני כספים, ועל זה אני מדבר אתך שאנחנו לא יודעים.

הע"ש וכך הלאה. תוכל לומר שהוא לא מתאים? אתה מתעים יותר טוב; אני מתאים יותר

טוב ממנו? לא. לכן, אם יצו את לנדאו - נילחם נגדו.

הוא אמר: שמע, מפלגה, אתה יודע איך זה, לא יקבלו,

לא תהיה נחת מזה, עזוב את זה לעת עתה. מה אני יכול לעשות? אחר כך אני נהייחתי

יושב-ראש. אני דברתי אותה שיחה עם אשכול, שהיה איש מצויין. הוא אמר: דוד, אתה

צודק מבחינה זאת, אבל אני מבטיח לך, אני ראש ממשלה, את כל זמני אני אקדיש

לבטחון, יותר מאשר בן-גוריון. בן-גוריון היה בן-גוריון, פיגורה חשובה, הוא לא

עבד בזה וסמך על אחרים. אני אקח איש משק מוכהק, כסגן, זה יהיה דינשטיין, עזוב

אותי, אותו ארגומנט קיים גם עכשיו. אני הצעתי לו שיקח ממני. אני כבר הייתי

יושב-ראש, ואמרתי לו שאני חייב לדווח לו על מה שדברתי עם ארגוב שתיים-שלוש שנים

לפני כן ולא יצא מזה כלום. וכך זה נמשך.

אני משוכנע שגם אחר כך ביקורת לא הייתה.

אמנם, הייתה ועדה והיא קיימת גם עכשיו, מעורבת, של בטחון וכספים לכריקת התקציב. אני הייתי בא. הייתי יושב יחד עם קרגמן בראש השולחן בישיבות, מי שבא לישיבות ומי שלא בא. יושבים במשרד הבטחון. פתיחה של הרמטכ"ל ושר הבטחון, ואחר כך קשתי או אפפשא חופי, או אנשים שיודעים בחשבונות. זה לא היה רציני. שתי שעות מקדישים למאה אלף לירות לעניין שליחות ותפילין וסידורים, כי יש מי שתובע את זה. אבל הוצאות גדולות אחרות, עובדים קבלנים על מאות מיליונים נביצורים, כבישים - אינני יודע מה בעניין זה, ועדה לעניין זה? אני עכשיו צ'רמן אוף דה בורדס של שתי חברות - חברה אחת של דיג של שלוש אניות וחברה אחת של 6 מיכליות גדולות, 'שתים במפרץ הפרסי לאילח וארבע מאסקלון לאירושה. אני צ'רמן ואני לא יודע את העניין. יש מנהל כללי. אני שומע, אני יודע, אני מתעניין.

יתכן שועדה לבטחון של הכנסת זה לא בורד

כזה, אבל יכול להיות בורד כשה? איזו תעסוקה? זו כל התעסוקה שלהם בכנסת. אני בתור צ'רמן אוף דה בורד גם כן לא עובד יותר משלוש-חמש שעות בשבוע, אבל זה מספיק לי. אני קורא דוקומנטים, אני מעיר משהו: מדוע אנחנו הולכים לקנות אניה של 240 אלף טון מיכלית ולא חמש אניות של 40 אלף טון? אני מקבל הסברה, אני מערער, אני קורא איזה חומר. גם בתור חבר כנסת אני יכול להיות בתפקיד כזה בוועדה.

לאחר מלחמת ששת הימים אני מתעניין באיזה דבר

ואני נוסע ללא כל כוונה כזאת, אבל רציתי לראות מה עם הסנקים הרוסיים ואיך הופכים אותם לסנקים יהודיים. ובאיזה מקום לא רחוק מדורות, מקום גדול מאד, עם תת-אלוף צפורי, איש טוב מאד, הנא מראה לי, אני מתהלך שם. אני אומר לו: תראה, 1700 סנקים ויש רק 170 מוכילים, איזו פא דיס-פרופורציה? טוב, מוכיל

עולה 500-700 אלף לירות, אבל בלי זה, מה זה? יחכך דבר כזה שהטנקים ירוצו לחזית על שרשטאות, ובייחוד אם יש מרחק כזה? עד לפני מלחמת ששת הימים מהמרכז הזה עד החזית היה 50 קילומטר, פה זה כבר 200-250 קילומטר. זה מרחק עצום עד החעלה ויש כביש או שני כבישים צרים, ויכולה להיות גם הפתעה, ותהיה הפתעה. צריך לרוץ מהר, והכל רץ על הכבישים האלה, והשק"ם והחיילות האחרים.

מדוע רק 170 מובילים? הוא אמר: יותר מובילים

יותר ירוצו על הכביש, נחוץ היה דבר אחר - את הבסיס הזה צריך היה לבנות קרוב לחעלה, ברפידים או מקום אחר. נו?! מדוע לא עשיתם זאת? הוא אומר: זה צריך היה לעלות 20-40 מיליון לירות, אתה היית בכנסת, לא אני, לא נתנו לנו. מה?! מאות מיליונים לירות נתנו למעוזים, ואחר כך המעוזים האלה הלא תלויים בזה.

זה חלק אחד מהדבר. עד כדי כך אני לא מבין?

דבר כזה היו משכנעים ואנחנו לא היינו מסכימים? אף אחד לא בא אלינו, לא צריכים היו לבוא אלינו. זה משרד הבטחון. משרד הבטחון לא בא אלינו, שהנה הוא רוצה ונניח שספיר או אחר לא נותן את הכסף. והבסיס נשאר על יד דורות. שם עובדים 1000-1500 איש. אבל לו הוא היה ברפידים, 170 מובילים מספיק. זה הולך ורץ. בייחוד אם באמת הייתה הפתעה. אמילו בלי הפתעה.

אמרת: ריבוננו של עולם. זה היה בכל זאת

בזמניך עד 1969 הייתי וכבר אז הייתי יודע שמחזקים את המעוזים ועוד פעם ועוד פעם, בייחוד אחרי מלחמת ההתשה.

אחרי זה כבר לא הייתי, אבל שאלתי, אתם יודעים

על דבר כזה? לא יודעים. מה זה אם זה עולה 40 מיליון לירות כשצריך שם למנות בסיס כזה? זה מפתח לדבר חשוב מאד. לא אשאלא ידעו. לו זה היה בא, לו הצבא דרש? איננו יודע אם דרש, זה צפורי אומר לי, שלא נהנו את הכסף לזה, ולכן המרחק כל כך גדול מצפון לבאר שבע עד החעלה, זה לא דבר פשוט. כשכולם רצים בכביש שהוא כרוחב של מחצית החדר הזה, הלוח ושוב. רברים פנטסטיים.

לו זה היה בא, ולו הייתי חבר ועדה שרק מתמסרת לזה והייתי שומע - לא הייתי מזועזע? אספר לכם, כרגע זה אני נזכר, פעם אחת אמר לי - שוב כדרך מקרית, כי אני קרוב משפחה - יצחק רבין אתה יודע, רוצים שאנחנו נבנה מירג' פה. אני לא רוצה, הוא אומר, ולוחצים. אני לא רוצה. מדוע אינו רוצה? הוא אומר: תראה, עכשיו שנת 1964 או 1965, תראה, עד אשר נעשה אח הפרוטוטיפ זה יקח שנה וחצי שנתיים - ואם זה יקח שנתיים וחצי? אחר כך נסיונות - חצי שנה, ואם זה יקח שנה, ותיקונים; אחר כך לעשות את הקו, ואז נעשה שצים- שלושה בחדש. ואם נעשה רק אחד בחדש? בינתיים יעברו חמש-שש שנים.

אחרי כן - אא

שנה וחצי

דאסו בעור ~~מספק~~ מספק לי 3 או 4 בחודש, ואני צריך לעשות את המלחמה ולא התעשיה, ואולי תהיה מלחמה, מי יודע, ומיראג'ים חשוכים לנו מאד, (עוד לאהיה אז אף מיראג' בארץ) שמע, תגמור עם זה. זה לא בא, אבל היחה שיחה. דיברתי עם כמה חברים. מה דוד הכהן מכלבל את הראש, צריך לקנות, אם יש אפשרות לקנות, אם הצרפתים מוכרים צריך לקנות ולא לעשות. על כל פנים, שאבתי אמון ממה שהוא אמר לי. ואני יודע מנסיוני, מדבר פחות מסוכך ממיראג' מה זה הרצה של בית חרושת ומה זה הרצה של מוצר חדש, ואפילו אם זה בקבוק ליין או בקבוק לכירה בבית חרושת כמו פניציה. חושבים שרק קיבלנו מכוונות ונתחיל בעוד חודש לספק. זה לא חודש אלא ששה חודשים, וזה אומר שיש שהקבוק לא טוב, ואחר אומר שהצבע לא מתאים. וכל שכן בדבר כמו מיראג'. אמרתי: לקנות לא חשוב, לא ~~אפשר~~ אני אמרתי, לא אני קבעתי כזה. אבל בריון יסודי אף פעם לא היה דבר כזה. יתכן שזה לא בסמכותנו, יתכן שהצבא לא ירצה שגוף מסורבל כמו כנסת יכנס לעניינים כאלה.

דיברתי עם סנטור ססטגס(?), הוא היה יושב ראש "הארמד

סרוויס קומיטי" בארצות הברית, ה"אופוזיט נאמבר" שלי, והיה מאד ידידותי. שאלתי: מה אתה עושה בוועדה שלך. הוא אמר: אני לוקח ~~אנשים~~ אנשים ואני קופץ עליהם בגרמניה ואני יושב להם על הראשים, אתה יודע, אף סגן אלוף לא יכול לעלות בדרגה בלי שאחז את החתימה שלי. אמרתי: אתה מתכוון לחותמת-גומי. הוא צחק ואמר: אתה צודק אבל במקרה אחד או שנים אני לא חותמת גומי, אני נכנס להם לנשמה, יש לי איזה ידיעות ואז אני מתערב. להם יש סמכויות אחרות. ועדת החוץ של פולכרייס יכולה לפסול שגריר. לוועדת החוץ אצלנו אין סמכות כזאת. לפחות צריך לדונח מי יהיה השגריר, אבל זה לא נהוג. אמרתי לו: אתה בא לגרמניה, אתה אוכל ארוחות טובות. הוא אמר לי: אני אוכל ארוחות טובות, חאמין לי, אני עם היועצים ועם הפרופסורים שלי בודקים את כל התקציבים, בודקים מה הגרמנים נותנים ולא נותנים. אינני יודע אם זה בריון כך אלא התעניינתי בזה. באנגליה אין בכלל ועדות בפרלמנט. אצלנו אולי אין סמכויות כאלה, וזה אולי לא מחפידנו.

הער ד. הכהן

זה כאשר להחלטה, כמדומני שזה לא טעורב בחפקידו של כבקר
הסרינה. מבקר הסרינה לאחר מעשה יודע אם נכון הוצא החקצוב או לא נכון, אבל לא
טרווהים לו לפני המעשה מה פולכים לעשות. פה מדובר בבקורת על הממשלה לפני העניין.
אני חושב שגם מבחינה זו היתה הזנחה, גם מטעם הכנסת. חברי כנסת נבחרים - זה טוב
מאד להיות חבר ועדה חוץ וכסחון, לשבת בישיבות לנסוע לכמה מקומות. ה"ויצעקו" הזה:
דוד הכהן אתה נון-קונפורמיסט, אתה מציע כל מיני שטויות, מה איכפת לך, אתה יושב
ראש הועדה הכי גדולה והכי חשובה, מה אתה צריך לחלק אותה? וזה מפה ומשם,
מפלבגות פוליטיות. זו רק שיחה אחת עם איש כזה כמו ציפורי. אתם יכולים גם כן להגיע
למסקנה. לפני העניין יכולה להיות בקורת נוספת, בקורת של גוף פרלמנטרי של אנשים
נבונים, גם כעלי נסיון בחיים ציוויליים. כצבא לא הכל מלחמה, זה גם ענינים של
אספקה. גם אנשים ציוויליים יכולים לחרום לזה, ^{ואולי לפני מחלטים} לכן כהנתי וחשבתי לכוא לוועדה.
לסקוב: אם אני משווה את המצב שבו אנחנו נמצאים, כולל מלחמת יום
הכיפורים, עם כל אותו צבא אמריקני גדול - צי, אויר, סרינס -
שאתה מציג את הפיקוח הפרלמנטרי שלי שהוא כל כך חזק, אז המסקנה שלי היא שפני העולו
היו טובים יותר אילו הם בכוח המזוינים שלהם היו מגיעים לרמה שזה אנחנו נמצאים
כאן. אם אני לוקח את וייסנאיים, הצי השביעי, הצי הששי, אירופה, אני לוקח את כל
הסאק, ואני לוקח את זה שהיום בצבא האמריקני אין אף דוויזיה אחת שיש לה כח יותר
מחטיבה אחת, אז אני חושב שאיכות הבקורת של הקונגרס היא לא זו שאנחנו צריכים.
אבל אני שואל אותך כמי שהתנסה במערכת שלנו, מה אפשר לעשות
כדי שנשיג משהו יותר טוב מאשר ה"אופוזיט נאמבר" בקונגרס השיג. מנסיונך, שש שנים,
בתוך זה היתה ~~התנסה~~ תחילת ההתשה, היתה מלחמת ששת הימים, היו כמה פעולות - מה
אחה יכול להציע לוועדה כדי שהבקורת והדיון המכין לקראת החלטה יהיו יותר טובים.
ראשית כל אני לא יכול לשפוט מה נעשה בארצות הכרית, אם
ד. הכהן: זה דוויזיה או רק חטיבה. אילו הייתי נשיא או סנטור
אמריקני הייתי אומר: לכל הרוחות, כל העניין הלוי בנושך גרעיני, במכה ראשונה, במכה
שניה, כל הצבא שלנו כיוסב בגרמניה זה רק הזבוז כסף, והגרמנים לא רוצים את זה
ולא נוחנים לנו שום דבר, הנה, מה שיש לרוסיים כנשק קונוונציונלי ומה שיש לנו סם -

ישטפו אותנו ~~בשבת~~ בשבוע אחד, וזה יהיה כיוזון, נסמוך יותר על הנשק
הגרעיני ועל שיפור היחסים עם רוסיה.

לכן זה לא אומר לי שום דבר, ואם זה מוזנח אצלם,

זה דבר אחר. מה אני מציע? אומר לך מה הצעתי. בכלל אינני יודע באיזה מידה
חברי כנסת רואים את עצמם ואת תפקידם, זה יכול להיות או "קוטשואל אדמירשן
סוסייטי", או אחד מרכיץ לשני, כל המשחק הזה, ואז אתה מופיע בעתונות, ואז
רואים אותך, ואתה יוסי שריד, ואתה שמואל חמיר, וזה שמח, כולם כותבים עליך.
או שזאת עבודה, עבודה מלאה. עבודה לא רק 8 או 10 שעות דיונים במליאת
הכנסת. יש ועדה בת 14 חברים לענייני בטחון, ואני מנהל אותה כמו ~~שפוזל~~
שאני מנהל את העסק ששמו כור או סולל-כונה, יש תפקידים שונים, זה דואג לחסיכת
המתכת, אחר דואג לחסיכת זכוכית ופלסטיקה, אנחנו מתעניינים בזה, מבקרים.
זה אמנם לא גוף מחליט, הממשלה מחליטה, אבל יש לי גם יועצים. אני גם מסייע
לממשלה שלי, ואם אני כאופוזיציה אני בוודאי מסייע עוד יותר, במתן אינפורמציה
בהטלת ספקות אם צעד זה או אחר מוצדק. מישהו אחר מחליט, לא אנחנו, אנחנו
רק מבקרים, אבל אנחנו מסייעים להם, אנחנו נותנים להם חוות דעת. אלה בכל
זאת אנשים שיכולים להמצא בנעיות, מתמחים בתוך עבודתם, הם לא נבחרו רק
כ"פוליטישנס" של מפלגות, כל אחד מוכיח את עצמו כחוג עבודתו. אני הזכרתי
את שמו של יעקב מרידור. האם הוא רק היה פייטר וישב בלטרון או באריטריה?
הוא הוכיח את עצמו בעבודתו. מי שמכיר אותו, יודע את זה. ואני האם נבחרתי
לכנסת רק בחור "פוליטישן"? היה לי איזה נסיון כלכלי, מסחרי. וכך גם אחרים.
עצם המגע במישרין עם המטכל, או אם הממונים על איזה

בעיה של חש, יכולים לחרום לדבר. זה שבאמריקה לא טוב, אינני יודע.

זה שמחליטים ששם תהיה דרויזיה שהיא מצומקת, זו שאלה אחת, אני כבר לא מדבר
אתך על זה שאנחנו גם יכולים לקבוע דבר כזה שבתעלה יהיו יותר תותחים או
פחות תותחים. אם כי גם על זה אפשר לדבר.

כחודשיים לפני המלחמה הייתי שלושה ימים בחעלק בהרצאות

ישבתי עם אצל אלברט. היתה מפה מה מספר התותחים שלהם, מה מספר הטנקים שלהם,

הערך ד.הכהן

ומה אצלנו. נדחמתי מהדיספרופורציה. אבל כזה אני לא בקי. דיברתי, והוא אמר: יש מאחור. הייתי אומר לו: אם כך מדוע סנקים לגמרי במקום אחר, מדוע אין לך בסיס יותר קרוב, מדוע יש רק 14 סנקים מאחוריהם יגיעו במשך רבע שעה, אבל מה יהיה אם נחוצים 400. אבל לא דיברתי אחר. אני בדברים כאלה לא הייתי מתערב, אבל אולי אחרים כן היו מעוררים שאלה. על כל פנים מזה מתעוררת השאלה שמישהו לא נותן 40 מיליון לירות בשביל לבנות תחנה יותר קרובה לסנקים, ואז כבר השאלה הרבה יותר קלה.

באיזו מידה הם מתערבים בשאלות כאלה, מהו הגבול - שוב, אם נחוצים מיראג'ים או "לייטנינגים" או מטוס ממדינה אחרת יותר טוב, אולי זה אני לא מכין, זאת יגידו הטייסים, אבל פתאום מישהו עורך שאלה כזאת מהצד - אם התעשייה שלנו תעשה או אחרת, בזה אני יכול להביע דעה. שוב, לא החלטהסופית אלא דעה, ואם נחוץ יהיה - לערוך קרב כאיזה מקום בין בממשלה או בחוץ הועדה. זו השאלה שחשבתי שיש לה ~~השקפה~~ השלכות על משהו שקובע את הכרתכס.

יריין: אני יכול להתרשם מהקיים שלך מה צריך להיות, ויכול להיות שאתה צורק. אבל השאלה שאני רוצה לשאול היא אם הסיבה למצב הזה היא בכך שלא הביאו דברים לוועדת הדף והכסחון, או שהסיבה היא ככלל בכך שחברי ועדת החוץ והכסחון הם מיקרוקוסמוס. ל המבנה הפוליטי ויש להם לויאליות - אם הם בפורזיציה ל ממשלה, ואז לא יעוררו שם את הבעיות. אני רוצה לתת לך דוגמה אחת, כי הבאת דוגמאות יפות. היום אומרים לנו הרכה אנשים שאחת הסיבות לכך שההערכה של ~~המסד~~ על מה שקרה לפני המלחמה היתה כזאת מפני שלראש הממשלה לא היה כלי ולא היתה לה יכולת לעשות ניתוח של מידע, והיא סמכה לחלוטין על ראש אגף מודיעין.

אחרי כן מט

כך אומרים לנו. יכול להיות שגם אנחנו חושבים כך. ב-1963 היתה ועדה שמינה ראש הממשלה הקודם, בן-גוריון, שה נקרא: ועדת שרף-ידין, שתפקידה היה לבדוק את המבנה של שירותי המודיעין. והנה הציעה, שני האנשים האלה שרף וידין הציעו בין היתר, בגלל בסיוק אותן הסיבות שקרו עכשיו, שעל יד ראש הממשלה יהיה יועץ מיוחד בכיר לעניני מודיעין, שציוקן יהיה לא אדמיניסטרטי אבל אבל שיהיה לו רשות לרדת לתוך השירותים ושקוא יוכל להגיש לראש הממשלה דו"ח אינדפנדנטי, לפי דעתו, איך להעריך את המודיעין. הועדה הזאת הציעה שבמשרד החוץ יקימו מחלקת מודיעין רצינית מדינית ראויה לשמה, אולי היא היתה פותרת את הבעיות של סין וכו', אינני יודע. והנה, הדו"ח של הועדה הזאת לא נשמר סודי כלפי ועדת החוץ והבטחון. להפך. ראש הממשלה שבא אחר-כך, לוי אשכול, חתם לחץ או לא חתם לחץ, הביא את הענין הזה לפני ועדת החוץ והבטחון. ואני לפני שבוע קראתי, הגישו לנו, אתהסטנוגרמה של אותה ישיבה ועדת חוץ ובטחון, צאצא שנדמה לי שאתה היית יו"ר שלה, בסוף 1963, ואני נדהמתי, לראות מה קרה שם בענין הזה. אנחנו שאלתי כאן גם את ראש הממשלה וכל מני גורמיו למה לא מונה אז. כולם באו ואמרו: צריך היה למנות. שאלנו: למה לא מונה הגוף הזה. ואני רואה בין היתר, שאתה מקבל את הדעה של אשכול, שלא נימק אותה בכלל. היו לו סיבות פרסונאליות, אתה מקבל את הדעה הזאת שלא צריך למנות איש כזה ואת מדבר בחוסר רב מדוע לא צריך למנות איש כזה. אתה לא יחיד, יש שם עוד כמה חברים. אם כי אשכול היו כמה חברים שהיו בעד. ואני שואל עכשיו את השאלה אחרת. אני לא יודע מה היה צריך לעשות אז, כן או לא.

אתה מדבר על הפרוטוקול שקראת?

ד. הכהן:

ידין:

אני מדבר על הפרוטוקול. אני אומר: לא מה באמת היה צריך להחליט אז. אתה אומר שאתה שומע מרכין או מצפורי שיש דעה אחרת, אתה אומר: אילו ידעתי, הייתי מבין. פה יש בעיה, ששני אנשים, שאחד מהם לפחות - שרף - הוא לא קטלא קניא בעניני מדיניות, ממשלה וכו' אני כבר לא מדבר על השני, ישבו כועדה והגישו הצעה. מדוע לא ישבה ועדת החוץ והבסתון אז, שאתה הייתה יו"ר, ואתה אומר שצריך לרונן לפני שמחליטים. להגיד: רגע אחד, אדוני ראש הממשלה, לפני שאנחנו מחליטים, אנחנו רוצים שני דברים. א) לראות את הדו"ח של הועדה הזאת. ולפי מה שאני קראתי בסטנוגרמה מה שהוצג ע"י ראש הממשלה, זה לא היה בדיוק מה שאמרה הועדה. ולאחר שנקרא את הדו"ח, אנחנו רוצים את שרף ואת ידין להזמין אלינו ולשמוע את הדברים ואחר-כך נחליט.

האם הבעיה היא אם כן, אם מביאים או לא מביאים ענינים לוועדת החוץ והבסתון, או שכל ה- "סט אפ" הוא כזה שכאשר ועדה חוץ ובסתון, ראשי הממשלה והרוב המכריע שלה הם מאותה מפלגה של הממשלה, בדרך הטבע, אני לא מבקר את זה, זה בדרך העולם, הם יעשו מה שראש הממשלה יגיד. אני שמתי את זה לך "פוינט בלנק".

ד. הכהן:

אני לא זוכר את הפרטים, אבל אני יודע גם כן. אני זוכר, כבר בתקופתי. אתה יודע מה שמדובר על ענין בן-ברקה, אתה יודע מה שזה היה. ואז רצו חקירה. היתה ועדת משנה ואני הייתי יו"ר שלה. והיה לחץ והיה ברור בתוך הלחץ שצריך, מי שהוא רצה לעלות על מאיר עמית. וזה היה פוליטיקה. שום דבר לא היה יוצא מזה. אני חמכתי בזה שלא נתערב. כלומר: הרגתי את הענין ככל מני דרכים, כמו שראש עיריית חיפה היה אומר: עם האנגלים צריך ללכת דוגרי. הלכתי דוגרי. תמרנתי את הועדה כך שלא לקרוא למאיר עמית.

ישיבה ק"ג (בוקר)

הנדחה

גם אני בעד "פוליטישן" וכעד אוירה של "פוליטישן", זה תלוי מה המקרה. תלוי מה המקרה. אם ה"אנדרליין" הוא לרפוק את מי שהוא או למצות את זה "י מינוי מי שהוא מיוחד לעניני דיווח של ביון או דיווח של מודיעין שנחוץ שיהיה. אינני יודע. כוונתי היתה, במה שאני מסרתי לכם, שגם אני אינני בטוח אם זה תפקידה באמת של הכנסת, מבחינת שהכנסת מפקחת. מה זה פיקוח? אני אמרתי לכם מה אנחנו? מועצת מנהלים? או משהואחר? אנחנו לא מבקר המדינה. מבקר המדינה זה משהו אחר. זה אני יודע. אבל באיזו מידה אנחנו יכולים להשפיע על החלטות. ביחוד, בדוגמאות שאמרתי לכם, שבענינים משקיים שונים, בחקציב לגמרי אנחנו לא מספלים, והכנסת לא דנה בזה. זה כא לוועדה אחרת. והועדה לא רגילה לזה. יהודע שיש דרך ארץ בפני הצבא. וזה עצם הדבר. הישיבה מתנהלת אצלם במשרד. יש דברים מאד דליקטיים בענין זה. ובעצם לא מחשיבים את זה כל כך. לא באים החברים. אבל לו היתה ועדה רק לזה, ושמי שהוא בראשה יושב שהוא אדם כמו המנוחגורי, שהוא רוצה לעבוד ולעשות. יש אנשים כאלה. אותו שרף, אני לא מדבר על עצמי. ונכנס בענינים כאלה שאני הזכרתי אוחס, זו שאלה אחרת. יתכן מאד שענין מודיעין, ולמנות מי שהוא שיעמוד נגד מי שהוא, זו היתה הצעה פוליטית. אני צריך לקרוא את הפרוטוקול ולזכור מדוע באיזה נקודה הייתי בעד או נגד, או אחרים היו בעד או נגד. אבל דוקא לגבי הצבא, מבחינת פוזיציה ואופוזיציה לא היה פאף פעם מעמד כזה שהיו נגד צה"ל. כולם היו בעד צה"ל, כולם רצו לתת לצה"ל. בענין זה לא היו חילוקי דעות ואין חילוקי דעות. אלא אני מדבר רק על זה. בענין מדיניות חוץ היה יותר. לכן בזה עסקו יותר. לכן בזה היו יותר ויכוחים.

אני נחמי דוגמא, איך גם בזה, שזה לא היה ענין מפלגתי, כמו ענין סין איך פשוט, ע"י זה שהיתה סערה בכנסת, ודוד הכהן לא כתב מכתב לאחד החברים לכסה או לנמיר או ליעקב חזן, שמע, דופקים אותי מושינגטון וזה לא נכון. כל האמריקאים הבאים, טרודו בא אלי לרנגון ואומר: הלואי שהיננו קושרים יחסים, מה אפשר לעשות. או מק-קרתי, אני יודע, יש שם אורה כזאת. דאלס, אבל זה לא נכון, אנחנו מוסרים אותם בידי הרוסים. והשגרירים, וולטר ליפמן וג'וסף אולסופ, וכל מני עתונאים שבאים והם 24 שעות כרנגון, אומרים להם תראו את דוד הכהן. זה היה. לפני שנה אני קיבלתי מכתב מקיסנינג'ר, והוא אומר: מה שאתה ראית לפני 17 שנה, והדיווח שלך, אתה ראית לפני 17 שנה, הדיווח המפצה ששלחת לממשלתך, כל הכבוד לך וכן הלאה. לא חשוב. זה אחרי שידעו שהוא נסע. אבל אז תרגמו לו ^{רשימה} פאפא שלי של 4000 מלה. אז הייתי צודק, זה לא ענין של מאבק מפלגתי. זה הזנחה כזאת שממשלה הזניחה. אבל הכנסת עצמה לא קבעה את זה. חברי הכנסת, שמעתם על המפלגות והענינים. יש ועדה שהיא ועדת חוץ וכסחון, אז מה פתאום אתה רוצה להפחית מחלקך, שם צריך לעבוד ולראות אם נחוץ שיהיה ביח"ר כזה או אולי ש"סולתם" מייצר את זה. ויש דיונים שהיננו יכולים לתת משהו. אין החלטה. אולי עצה אבל לא החלטה. על זה רצייתי להצביע. אני לא אומר, יתכן שכחוך המאבק המפלגתי הזה נכשלת באיזה ענין אבל לא בעניני צה"ל. בעניני כסחון הרבה פחות עסקו. זו ועדה שעוסקת בדינוחים ואו"ם, ומי יסע לאו"ם, פנושעים לאו"ם, זה דבר אחר.

היו"ר אגרנט: אני רוצה רק להבהיר. נדמה לי שהשואה למועצת המנהלים איננה במקומה. מועצת מנהלים זה גוף אקסקוטיבי. אמנם הוא יכול למנות מנהל עסקים, אבל זה גוף אקסקוטיבי. הוא קובע את כל ההחלטות. בו בזמן שזה לא תפקיד ועדת החוץ והכסחון. זה יכול להיות תפקיד יותר של

ישיבה ק"ג (בוקר)

דוד הכהן

ד. הכהן:

כן, אבל יש בכל זאת ועדת חוץ ובסחון, ואם יש חוק הקובע אם יהיה שנתיים וחצי שירות של בחורות, את זה אנחנו קובעים. ועדת הכספים קובעת בהרבה ענייני מלוות וערכויות. לה יש סמכויות. גם פה, אולי לוועדת חוץ ובסחון זו היו נותנים סמכויות מסוימות שזה צריך לעבור מסננת. ואז אם היא באמת מוכיחה את עצמה, אם היא מתוך נסיון, הסמכויות האלה יכולות להשתנו. אני לא אומר שזה יהול להיות מועצת מנהלים, אני רק אומר לך בחור מי שהיה כמועצת מנהלים, אני הייתי יכול לדעת מה נעשה ב"וולקן" או ב"פניציה" וביח"ר לצנורות, וביח"ר בבאר שבע. עד אשר זה מודלף. צאצאצאצאצא אז אומרים: שמע, הפסדים, שביחה! ואז רצים לשריפה, מועצת המנהלים, להחליף את מי שהוא, לכלבל לאיזה מנהל בנק שיחן הלואה של מיליון לירות לכסות את החוב וכן הלאה. אבל יש דברים שהוא לא ילך לבנות עוד חנור למלס, או לא ירכיב את ביה"ח לזכוכית שכתוכה הוא יעשה גם זכוכית לבקבוקים. הוא לא יכול לעשות זאת בלעדיו. יש ניואנסים בעניינים האלה. יש ניואנסים שיכולים להיות בסמכות של ועדת כנסת. אני רק זורק מחשבה, אני לא אומר לכם.

לנדוי:

האם בחינתך יו"ר ועדת החוץ והבסחון, נתקלת בבעיה של שמירת סודות ע"י חברי הועדה?

ד. הכהן:

כן. אני חושב שמבחינה זו ועדת החוץ והבסחון לעומת כל יתר הועדות, היתה על הגובה. היתה על הגובה בזה שראשית כל, אני הייתי שומר על זה מאד. התקנון מאפשר לי את זה. לא היה מצב כזה שפתאום חבר-כנסת פנוי, יכול לשמוע מה מדברים בוועדה.

המשך דבריו רשמה אי

ועדה החקירה - 4.3.74

ישיבה ק"ג - בוקר

לפני כן מ.ס.

א.י.

הער: דוד הכהן

ד. הכהן: אני, כשהייתי פנוי אף אחד לא היה מונע בעדי להכנס לוועדה פנים או לוועדת חינוך. שם יש דיון על רפורמה והיו אומרים לי בוא תכנס, תשמע. איש לא היה נכנס. היה לי דבר מאד לא נעים, היה ח"כ ששמו בן-גוריון והוא פנה אלי ורצה שאני אזמין אותו לוועדה. ואני אמרתי לא. יו"ר אגרנט: הוא לא היה ראש הממשלה אני מבין.

ד. הכהן: הוא היה ח"כ מרפ"י.

אבל זה לא מפני שהוא מרפ"י. אמרתי אני לא יכול להזמין אותך. אתה בשבילי לגבי הועדה כמו איש פרטי. גם ליבני רוצה שאזמין אותו, גם עוד כותכים לי מכתבים. בהבדל אחר. אתה יכול להציע הצעה לסדר היום, זה איש פרטי לא יכול. אתה ח"כ. להצעה לסדר היום יש לה שלשה גורלות: או שאתה מציע ואז המליאה או מקבלת או לא מקבלת לדיון ככנסת או להעביר לוועדה או זורקים אותך ^{החוצה} ~~החוצה~~ במקרה שלך, אני מודיע לך, אתה תעלה ואתה תאמר - אני לא רוצה שידונו על זה במליאה. אם הממשלה תלחץ עלי ותודיע שאנו רוצים בכלל לזרוק את זה אני מיד אולה על הבמה ומודיע שאני מתפטר מלהיות יו"ר והממשלה לא תודיע את זה. הוא היה כבר מסוכסך עם אשכול. ואז יעבירו את זה לוועדת חוץ ובסחון ואז אתה תבוא לוועדה ושמה תאמר מה שאתה חושב. אז הוא ענה - לא. אני רוצה שאתה תזמין אותי. אמרתי אינני יכול. אם אני אזמין אותך סחר כל חבר כנסת ירצה שאזמין אותו אינני יכול לעשות את זה. דברו על זה באסיפות דוד הכהן מעיז לא להזמין. מפני שידעתי שהיה עניין. ארגוב היה אז יחד אתי באו"ם והיה עניין הפרשה ויו"ר המנוח ברגר 33 איש התחלפו בוועדת חוץ ובסחון, זה יוצא וזה נכנס. אצלי זה לא היה אף פעם. פעם אחת, זה בערב מלחמת 6 הימים בא אלי אשכול ואומר לי שמע, איך אפשר להכניס את גולדה חברה? היא הייתה אז ח"כ. אני רוצה שהיא תהיה בוועדת חוץ ובסחון.

ועדת החקירה - 4.3.74

ישיבה ק"ג - בוקר

א.י.

העד: דוד הכהןד. הכהן:

אני אומר יש בחקנון רק 19 איש אינני יכול להכניס אותה. אז הוא אומר, חוציא את זה או את זה. חוציא מי שנכנס יותר מאוחר. פניתי אליהם אז גזכרין אני אינני רוצה להתפטר בשביל גולדה וצדוק אומר לא רוצה ולא היה לי מוצא. ואז עשיתי דבר, וכל הכבוד להם, פניתי לתאשי הסיעות לחזן, לרימלט, לרפאל ואמרתי להם אתם תסכימו שגם גולדה תהיה חברה, היא לא תצביעו אחד מאתנו לא יצביע וקבלתי את ההסכמה של כולם. שמעון פרס שהיה אז באופוזיציה היה אז חבר בוועדה, כולם הסכימו לזה. אבל איש, פרס לקדיש לוז שהיה נכנס פעם או פעמיים לוועדה. בקשתי ממנו להפסיק לבוא לוועדה אם אני לא נותן לח"כ גם לא לך. ולא היו הדלפות בגלל זה. אינני זוכר שום קונקרטי. אוליאיזה דבר שולי. זה שפתאום חבר בוועדה אומר מה אני אמרתי ובכלל כבר מזמינים עתונאים לא היה דבר כזה ואני בטוח שמכניח היחס לצה"ל והעבודה שעושים לא היו אנשים מדליפים מה עושה רפאל ומה עושה התעשייה האוירית. אם היו לוחצים יותר מה עושים ברפאל 1500-2000 איש. איש לא בדק את זה, אם נחוץ הדבר? אני לא אומר שהמסכ"ל לא עושה את זה אבל אני יודע מה אני כשהייתי בהנהלה הראשית של סולל בונה, להוריד צוות לאיזה צבא בית חרוש, לדעת. זה מוצדק או לא מוצדק מה שאומרים שיש המון אנשים בטלים בשירותים ממשלתיים וכו' אז אם עשו את זה ברפאל או לא עשו את זה, אינני יודע. אך לו היתה ועדה כזו שזה טוב פעם לא בסמכותה לפטר אבל מסמכותה לבדוק זה יכול היה להוסיף.

יו"ר אגרנט: אני מודה לך מאד על עדותך.